

Abstrakti/Yrjö Mattila (Tohtorikoulutettava Helsingin yliopisto) Työelämän tutkimuspäivät 2020
Avoin työryhmä

Abstrakti työryhmään

Esityksen otsikko: ”Nollasopimuksella työskentelevän mahdollisuudet kohtuulliseen toimeentuloon”

”Vaihteleva työaika” määritellään työsopimuslaisissa työaikajärjestelyksi, jossa työntekijän työaika vaihtelee vähimmäismäärän ja enimmäismäärän välillä. Vähimmäismäärä voi olla myös nolla tuntia. Tutkimuskysymys on, mikä on vastentahtoisesti nollasopimuksella, vaihtelevalla työajalla ja vähäistä osa-aikatyötä tekevän mahdollisuudet kohtuulliseen toimeentuloon työsuhteessa tai yhdistelemällä ansioita ja sosiaaliturvaa. Työsuhteessa tutkimuksen kohteena on ennen kaikkea tekijät, jotka vaikuttavat tuloihin, kuten palkan muodostuminen, työajan ennakointi ja vakiintuminen, kilpailevan työsuhteen rajoitukset ja sopimuspuolten lojaliteettiin liittyvät kysymykset. Sosiaaliturvalassa tarkastellaan työttömyysturvaa, asumistukieaa toimeentulotukea työstä saatujen ansioiden täydentäjänä. On tärkeää myös pyrkiä määrittelemään mikä on kohtuullinen toimeentulo nykypäivän Suomessa. Minkä kulujen kattamiseen tulojen tulee riittää ja mitkä kulut eivät ole niin välttämättömiä. Lopputulosta voidaan tarkastella myös Suomen perustuslain ja sosiaalisia ihmisoikeuksia koskevat kansainvälisten sopimusten valossa. Toteutuvatko perustuslain ja kansainvälisten sopimusten velvoitteet Suomessa epätyypillistä työtä tekevien kohdalla. Mikä on työnantajan vastuu ja mikä on valtion vastuu? Tutkimus on menetelmältään poikkitieteellinen, vaikka se tehdään Helsingin yliopiston oikeustieteelliselle tiedekunnalle ja tarkastelutapana on sosiaalis- kriittinen (social-legal) juridinen tarkastelutapa. Tutkimuksessa suhtaudutaan kriittisesti säännösten taustalla oleviin arvoihin ja pyrkimykseen käyttäen aineistona lakien esitöitä, ennakkotapauksia, perustuslakivaliokunnan lausuntoja sekä kansainvälisten sopimusten (EN, YK, ILO) valvontaelinten kannanottoja. Täydennyksinä käytetään köyhyyttä ja epätyypillistä työtä koskevia tutkimustuloksia ja tilastoja. Aineistoa täydennetään toimijoiden haastatteluilla. Tutkimuksessa teoriapohjana on John Rawlsin oikeudenmukaisuusteoria, jonka pohjalta arvioidaan oikeudenmukaisuuden toteutumista prekariaattien kohdalla.